

ripöllöä puku-, sulkimis- ja biometrisiä tutkimuksia varten. Lisäksi tutkittiin Helsingin yliopiston Eläinmuseossa 151 hiiripöllön nahkaa.

Hiiripöllöt voidaan määrittää jälleen pyrstösulkien sekä visimpien kyynärsulkien, ns. tertiaalien, muodon, värin ja kuvioinnin perusteella. Nuorilla, edellisen kesän poikasilla (kuvassa 1 oikealla) pyrstösulat ovat kapeat ja teräväkärkiset ja sisähöydyn uloin vaalea poikkijuova on harmahtavan ruskea. Vanhan linnun (kuvassa 1 vasemmalla) pyrstösulat ovat leveämmät, kärki on pyöreämpi ja sisähöydyn uloin vaalea juova on osaksi valkoinen. Tertiaalit (kuva 2) ovat vanhalla linnulla (vasemmalla) pyöreäkärkiset ja kirkaskuivoiset sekä syksyllä tuoreet; nuorella (oikealla) ne ovat kapeahkot, himmeänruskeat ja useimmiten vain reunoiltaan kuvioidut sekä jo syksyllä kuluneet.

Lähes kaikilla vanhoilla hiiripöllöillä todettiin keskeytynyt kyynärsulkien vaihtuminen. Vaihtuneiden ja vaihtumattomien kyynärsulkien muotoerojen perusteella monet linnuista osoittautuivat toisella elinvuodellaan oleviksi. Kuluneet juv-sulat ovat pitempiä, kapeampia ja terävämpikärkisiä kuin tuoreet jo vaihtuneet ad-sulat. Keskeytynyt sulkasato heijastanee pe-

simäalueiden huonoa ravintotilannetta, sillä myyräkatovuosina voidaan olettaa linnuilla olevan energiataloudellisia vaikeuksia sulkia loppuun. Kun vielä vaelluksetkin sattuvat juuri näille vuosille, on odotettua että monella vaeltavalla hiiripöllöllä on siipisulkasato keskeytynyt.

References

- EDELSTAM, C. 1969: Ruggologi eller fåglarnas fjäderbyte. — Forskning och Framsteg 3: 25—29.
- FORSMAN, D. 1980: Suomen päiväpetolinnut. — Helsinki.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM, U. N. & K. M. BAUER 1980: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 9. — Wiesbaden.
- HILDÉN, O. 1977: Vaelluslintujen esiintyminen Suomessa 1976 (Abstract: Occurrence of irregular migrants in Finland in 1976). — Ornis Fennica 54:170—179.
- SVENSSON, L. 1975: Identification guide to European Passerines. — Stockholm.

A Great Tit *Parus major* roosting in snow

PEKKA HELLE

Gallinaceous birds (Tetraonidae) commonly roost in the snow in winter, particularly in northern regions, whereas this behaviour is quite rare among small passerines, e.g. *Acanthis flammea*, *A. hornemanni*, *Pyrrhula pyrrhula* and *Plectrophenax nivalis* (e.g. Sulkava 1969). Tits *Parus* spp. seldom roost in snow, and when they do, they are reported to use only ready-made cavities and even nests of small rodents (Haftorn 1972, Novikov 1972).

On 16 January 1972, a Great Tit was observed digging down into the snow in early twilight at 4 p.m. in the town of Jyväskylä, central Finland (62°15'N, 25°45'E). The observation was made during a cold period, the temperature being -16°C. On the following day it was confirmed that the Tit really had roosted in the snow, as excreta were found at the bottom of the burrow. The hole was situated in a steep snow bank (ca. 45°) made by a snow-plough, where the uppermost snow layer of about 15 cm was very soft. The bank was in an open treeless area. The distance between the entry

and exit openings was 40 cm and the diameter of the passage averaged ca. 50 mm. There was 10 cm of snow above and 40 cm of snow below the roosting place, which was only a little larger than the passage itself.

Usually, the Great Tit roosts in holes in trees and buildings and in nest-boxes. It tries to find warm, sheltered places for roosting, such as the ventilator shafts of buildings or street lamps, and this may be one factor enabling it to overwinter far north in Lapland (Hildén 1977). Thus roosting in snow can be added to its possible adaptation mechanisms. A cover of snow is known to be effective in reducing heat loss (e.g. Koskimies 1958, Volkov 1968), which is one of the most serious problems for small passerines wintering in northern regions.

Selostus: Talitiaisen yöpyminen lumikieplissä

Talitiaisen nähtiin kaivautuvan lumikieppiin iltapäivän hämärässä 16.1.1972 Jyväskylässä.

Seuraavana päivänä voitiin linnun todeta todella yöpyneen siinä, sillä kiepin pohjalla oli uksoteita. Havainto tehtiin hyvin kylmän pakkaskauden aikana. Tiaisten yöpyminen lumessa on harvinaista, eikä niiden ole tiedetty itse kaivavan käytävää, vaan hakeutuvan valmiisiin koloihin. Havainto osoittaa, että talitiaisellakin voi esiintyä kieppiyöpyymistä, mitä on pidettävä hyvänä sopeutumiskeinona ankariin talvioloihin.

References

- HAFTORN, S. 1972: Hypothermia of tits in the arctic winter. — *Ornis Scand.* 3:153—166.
- HILDÉN, O. 1977: Talitiaisen painonvähennyksestä yön aikana (Summary: Weight loss of roosting Great Tits). — *Ornis Fennica* 54:135—137.
- KOSKIMIES, J. 1958: Lumipeitteen merkityksestä eläinten lämpösuojana. — *Suomen Riista* 12:137—140.
- NOVIKOV, G. A. 1972: The use of under-snow refuges among small birds of the sparrow family. — *Aquilo Ser. Zool.* 13:95—97.
- SULKAVA, S. 1969: On small birds spending the night in the snow. — *Aquilo Ser. Zool.* 7: 33—37.
- VOLKOV, N. I. 1968: An experimental study of thermal conditions in snow burrows of tetraonid birds (In Russian with English summary). — *Zool. Zhurnal* 47: 283—286.

Karikukko *Arenaria interpres* pesivänä Keiteleellä

EINO SAVOLAINEN

29.6.1980 havaitsin karikukkoparin Keiteleen Kakkoselän luoteislaidassa, 0,5 km:n päässä mantereesta sijaitsevalla Tiirinluodolla (62° 55'N, 26°00'E). Tämä on n. 30 m pitkä, 10 m leveä ja korkeimmalta kohtaa 1,5 m vedenpinnan yläpuolelle kohoava kallioluoto, joka on osaksi paljasta kalliota, osaksi sammalten ja putkilokasvien peittämää, puustona muutamia matalia koivuja ja mäntyjä sekä paju- ja pihlajapensaita. Keväällä vedenpinnan ollessa alhaalla luoto jatkui kaakkoon kivikkoisena n. 20 m. Luodon kohdalta järvi on n. 4 km leveä ja se avautuu sekä luoteeseen että etelään saarettomana n. 10 km.

Havaintoja tein luodolla seuraavasti: 7.7. löysin heinänkorsilla vuoratun pesän n. 1 m korkean kallioseinämän vierestä pajupensaan alta. Pesässä oli 3 munaa, joista yhden kuori oli rikkoutunut. 12.7. munat olivat hävinneet pesästä ja naaras luodolta; sen sijaan koiras oli muuttunut kesyksi, ja se varoitteli ponnekkaisesti. Poikasia ei etsinnöistä huolimatta löytynyt. 2.8. luodolla oli koiras ja kaksi lentokykyistä poikasta. 7.8. linnut vielä olivat luodolla, mutta 11.8. siellä näkyi enää yksi poikanen, joka 16.8. mennessä oli hävinnyt.

”Pohjolan linnut värikuvin” mainitsee, että eräät karikukkokyksilöt erikoistuvat ryöstämään munia tiirujen pesistä. Myös Tiirinluodolla pesineistä linnuista ainakin koiras käytti ravinnokseen kalatiiran munia. Karikukot lienevätkin olleet osasyynä siihen, että luodon n. 15 kala-

tiiran pesästä kuoriutui vain kymmenisen poikasta.

Tiirinluodolla pesi tiirujen lisäksi viitisen naurulokkiparia, yksi selkälokki- ja västäräkkipari sekä tukkakoskelo. Naurulokit pesivät luodolla ensimmäistä kertaa, ja niiden pesintätulos oli yhtä huono kuin kalatiirankin — mahdollisesti karikukot söivät myös naurulokin munia.

Oulujärvellä karikukon on todettu pesineen useita kertoja, 1960-luvulla lähes säännöllisesti (Leinonen & Niskasaari 1979; Lintumies 14: 183). Sen sijaan muualta Sisä-Suomesta pesintähavaintoja ei ole aiemmin ilmoitettu. Kuopion museon luonnontieteen osaston lintukortiston mukaan karikukko on nähty Pohjois-Savossa 14 kertaa.

Summary: The Turnstone breeding in the interior of Finland

In 1980 a pair of Turnstones *Arenaria interpres* was found breeding on a small, rocky islet in Lake Keitele, eastern Finland (62°55'N, 26°00'E). Two young fledged. The hatching success of c. 15 pairs of Common Terns and 5 pairs of Black-headed Gulls nesting on the same islet was poor, probably due to predation on the eggs by the Turnstones. Breeding of this coastal species in the interior of Finland has been confirmed earlier only in Lake Oulujärvi.